

Yıl: 2, Sayı: 4, Eylül 2015, s. 247-258

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Cihat YAŞAROĞLU¹, Faruk MANAV²

ÖĞRETİM PROGRAMINA BAĞLILIK ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI³

Özet

Bu çalışma, öğretmenlerin öğretim programına bağlılık derecelerini belirlemek için kullanılacak bir ölçek geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın evrenini Bingöl merkez ilçede görev yapan tüm öğretmenler oluşturmaktadır. Tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak 167 öğretmene ulaşılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle literatür taraması yapılarak madde havuzu oluşturulmuştur. 34 maddeden oluşan taslak formun uzman görüşleri alındıktan sonra öğretmenlerden oluşan bir hakem grubu tarafından değerlendirilmesi sağlanmıştır. Uzman dönütleri de alındıktan sonra yarı yarıya olumlu ve olumsuz olarak yazılan maddeler çoğaltılmış ve uygulanmıştır. Uygulamadan sonra, ölçeğin geçerlik ve güvenirligi için sırası ile madde-toplam korelasyonu, açımlayıcı faktör analizi yapılarak yük değeri .32'den az olan maddeler ölçekten atılmıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre madde yük değerleri .355 - .757 arasında değişen 20 maddeden oluşan tek faktörlü ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı ise .892 olarak hesaplanmıştır. Tek faktörlü yapı, toplam varyansın % 35.815'ini açıklamaktadır. Araştırmanın sonucuna göre geçerli ve güvenilir, likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretim programı, bağlılık, öğretim programına bağlılık ölçeği

CURRICULUM FIDELITY SCALE: THE STUDY OF VALIDITY & RELIABILITY

Abstract

This study was conducted to develop a scale for determining teachers' degrees of fidelity to curriculum. The population of the study was made up of all the teachers working in the central district of Bingöl. 167 teachers were included in the study through the use of random sampling method. In the scale development process, after literature review a pool of items was created firstly. After expert opinions of draft form that

¹ Yrd. Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, cysaroglu@bingol.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, faruk-manav@hotmail.com

³ Bu makale 24-26 Nisan 2015 tarihleri arasında düzenlenen 6. *International Congress on New Trends in Education-ICONTÉ*'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

consisting of 34 items, the form was evaluated by a referee team which was made up of teachers. After the experts' feedback were received, the items, half of which were written as positive and the other half of which were negative, were copied and applied. For the validity and reliability of the scale, item-total correlation and exploratory factor analyses were made respectively, and items with a load value of less than .32 were omitted from the scale. According to the results of the factor analysis, the load values of the 20 items varied between .355 and .757, and Cronbach alpha internal consistency coefficient of the single-factor scale was calculated to be .892. The single factor structure explains 35.815% of the total variance. According to the result of the study, a valid and reliable Likert-type scale was developed.

Keywords: Curriculum, fidelity, curriculum fidelity scale

GİRİŞ

Eğitim sistemlerine bakıldığında, merkezden ve yerinden olmak üzere iki tür yönetim anlayışı olduğu görülmekte ve hâkim olan yönetim anlayışı aynı zamanda program geliştirme çalışmalarına da yansımaktadır. Merkezden yönetilen ülkelerde, programlar da merkezden hazırlanarak, ülkenin tamamında uygulanma esasına dayanmaktadır. Yerinden yönetim anlayışına sahip ülkelerde ise programlar yerel dinamikler ve özellikler dikkate alınarak hazırlanmakta ve uygulanmaktadır (Akçay, 2013: 52) Merkezden yönetilen ülkemizde ise öğretim programları, Milli Eğitim Bakanlığınca (merkezden) hazırlanarak ülkenin genelinde aynı programın uygulanması esasına dayanmaktadır. Bu bakımdan öğretmenlerden beklenen rol, öğretim programını dikkate alarak ders etkinliklerini planlamak ve uygulamaktır denilebilir (Akt. Bümen, Çakar ve Yıldız, 2014: 208). Bu durum dikkate alındığında, öğretmenlerde öğretim programına karşı bir bağlılık oluşabileceği düşünülebilir. Bu bakımdan öncelikle konu ile ilgili çalışma ve tartışmalardan hareketle, 'öğretim programına bağlılık' kavramının kapsam ve sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bümen vd. (2014: 205) öğretim programına bağlılık kavramını; "...tasarlanan programın öğretmen/paydaşlar tarafından aslına sadık kalınarak uygulanması..." şeklinde tanımlamıştır. Yine aynı çalışmada, öğretim programlarının hazırlandığı gibi uygulanmasının çeşitli sebeplerle (öğretmen eğitimi, program özellikleri, gelecek belirleyici sınavlar v.s.) neredeyse imkânsız olduğu belirtilerek programlara birebir bağlı kalmaktan vazgeçilmesi gerektiği savunulmuştur (Bümen vd. 2014).

Yazıcılar ve Bümen (2015) tarafından yapılan çalışmada ise öğretim programlarının birebir uygulanmasının olanaksız olduğu savunulmuş ve programa bağlılıktan ziyade öğretmenin programda; dersin yapısı, etkinlikler ve dersin amacı gibi konularda yaptığı önemli değişikliklere olanak sağlayan uyarlama kavramı ön plana çıkarılmış ve öğretim programlarının esnek biçimde uygulanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Ülkemizde yapılan bir diğer çalışmada ise öğretmenin gerek öğretim programlarının uygulanmasında gerekse de sınıf içindeki tüm etkinliklerde yalnızca programın uygulayıcısı olmaktan çıkarılması gerektiği belirtilerek öğretmenin okulda özerk bir karaktere sahip olması gerektiği savunulmuştur (Öztürk, 2011).

Ülkemizde öğretim programına bağlılık ve programı uygulamada esneklik tartışması dışında öğretim programlarının nasıl uygulandıklarıyla ilgili çalışmaların da öğretim programına bağlılık ile benzer bir kapsama girdikleri söylenebilir (Bümen vd. 2014, 210). Bu bakımdan öğretim programlarının uygulanması ile ilgili çalışmalarda öğretim programına bağlılık yerine kullanılan ifadeler; öğretim programı uygulamalarının/uygulanmasının değerlendirilmesi (Caner ve Tertemiz 2010; Taşçı 2011), öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin

değerlendirilmesi (Zengin 2010; Butakın ve Özgen 2007; Gömleksiz ve Bulut 2007), öğretim programı etkinliklerinin uygulamadaki etkililiği (Aydemir, 2011), öğretim programı uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar (Doğan 2010; Biçer 2013), öğretim programı uygulamada yaşanan sorunlar (Seferoğlu, 2007), öğretim programının uygulanması sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar (Meşin, 2008), öğretim programının uygulanma düzeyi (Kaya, Artvinli ve Bulut 2008), öğretim programı uygulamasına yönelik/ilişkin öğretmen görüşleri (Gülbaş-Çatak 2008; Tanataş 2010), öğretim programının uygulanmasına yönelik/ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi/incelenmesi (Arslan 2008; Çiftçioğlu 2009), öğretim programı uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Bektaş, 2009) gibi ifadeler şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Yurt dışında yapılan çalışmalara bakıldığında ise öğretim programına bağlılık ifadesi ile ilgili olarak; *curriculum fidelity/öğretim programı bağlılığı* (Kimpston 1985; Vartuli and Rohs, 2009), *program fidelity/programa bağlılık* (Martin, Strother, Weatherholt and Dechaume, 2008), *fidelity to curriculum/öğretim programına bağlılık* (Weiland, Eidelman and Yoshikawa, 2011), *implementation fidelity/uygulama bağlılığı* (Mihalic 2004; Malofeeva, Daniel-Echols, Xiang and Epstein, 2009; Munter and Garrison 2010; Woolley, Rose, Mercado and Orthner, 2013), *fidelity of implementation/uygulamaya bağlılık* (Ruiz-Promo 2005, Songer and Gotwals 2005; Protheroe 2008; Nelson, Cordray, Hulleman, Darrow and Sommer, 2010; Munter, Garrison, Cobb and Cordray, 2010; Durkin, Pollack, Star and Rittle-Johnson, 2012; Osmundson, Herman, Ringstaff, Dai and Timms, 2012) gibi ifadelerin kullanıldığı görülmüştür (Ayrıca bkz. Bümen vd. 2014: 205).

Yurt dışında yapılan çalışmalarda hem programa bağlılık hem de uygulamaya bağlılık tanımlamalarında *uyum, bütünlük, uyum* gibi kavramlara vurgu öne çıkmaktadır (CSAP, 2002; Mihalic, 2004; Furtak, Ruiz-Promo, Shemwell, Ayala, Brandon, Shavelson and Yin, 2008). Bu kavramlar ekseninde ortaya çıkan tabloda bağlılığın tanımları da benzeşmektedir. Mihalic (2004: 83) bağlılığı "...orijinal program tasarısı ile kıyaslandığında programın ne kadar iyi uygulandığının belirlenmesi...", Furtak et al (2008: 362) "...uygulama ile programın orijinal tasarısı arasındaki uyumu belirlemenin bir yolu...", bir diğer çalışma "...programın geliştirildiği şekline ya da orijinal tasarısına göre ne kadar yakın uygulandığının belirlenmesi..." (Akt. Ruiz-Primo, 2005: 2) olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan Mowbray, Holter, Teague and Bybee (2003: 315) ise "...başlangıçta geliştirilmiş program modeline ya da protokole bağlı olan/yapılan müdahalelerden alınan verim..." şeklinde tanımlamıştır. Bu bağlamda düşünüldüğünde öğretim programına bağlılıktan kastedilenin şeyin, programın hazırlandığı hali ile uygulandığı hali arasındaki uyum süreci olduğu görülmektedir. Bu uyum sürecini sağlıklı bir biçimde kuracak olan etmen ise kuşkusuz programın uygulayıcısı olarak öğretmenler olduğuna göre (Bkz. Demirel, 2013) öğretmenlerin öğretim programlarını incelemelerinin önemi bir kat daha artmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, öğretim programına bağlılık ile öğretmenlerin öğretim programı ile uygulama arasındaki denge ve uyumu kurmak adına gerçekleşen davranışlarına ya da 'programı dikkate alma'ya işaret edilmektedir. "Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği..." (Demirel, 2013: 6) olarak görülen öğretim programları olmadan, öğretim etkinliklerinin sürdürülmesi neredeyse olanaksız olduğuna göre, esneklik olanağı sağlarsa elde hazır olan öğretim programının incelenmesi gerekli bir durum olarak görülebilir.

Bağlılığın nasıl ölçüleceğiyle ilgili olarak ise daha önce yapılan çalışmalarda çeşitli ölçme araçları kullanılmıştır. Bunlar, uzman puanlamaları, doküman inceleme, alan gözlemleri ve görüşmeler gibi nitel veri toplama araçlarından ve anketler gibi nicel veri araçlarından oluşmaktadır. Ayrıca kendini bildirimeye dayalı taramalara, görüşmelere, öğrenci çalışmalarına, gözlemlere, uzman görüşlerine ve video kayıtlarına dayalı olarak yapılan çalışmalar da bulunmaktadır (Akt. Bümen vd. 2014, 208). Buna dayalı olarak öğretim programının dikkate alınıp alınmama düzeyini yani bağlılığı ölçme karakterine sahip bir ölçeğin geliştirilebileceği görülmektedir.

Öğretim programına bağlılık ya da öğretim programını dikkate alma düzeyi ile ilgili ölçme araçlarına, Vartuli and Rohs (2009) tarafından yapılan araştırmada kullanılan ölçek örnek gösterilebilir. Bu çalışmada kullanılan öğretim programı bağlılığı değerlendirme formu (The curriculum fidelity rating form); içerik, öğretim ve öğretmen-öğrenci etkileşimine dayanan 24 maddeden oluşmaktadır. Bu formda içerik ve öğretim ile ilgili maddeler öğretim materyalleri ve araçlarını yani *çevreyi*, öğretmen tarafından öğretim programına göre düzenlenmiş *etkinlikleri* ve öğrencilerin keşif yapabilmeleri için yapılan *zamanlamadan* oluşurken, öğrencilerin farklı görüşler geliştirmelerine olanak sağlayan etkileşim boyutu ise 8 maddeden oluşmuştur. Formun son maddesi ise genel bir değerlendirme maddesi olup düzenlenen öğretim programının takip edildiğine işaret etmektedir (Vartuli and Rohs, 2009: 506). Dolayısıyla, program değerlendirme çalışmalarında kullanılacak, programa bağlılığı/dikkate alma düzeyini ölçmeyi amaçlayan herhangi bir ölçeğe ihtiyaç bulunduğu görülmüştür.

Bu bağlamda geliştirilen ölçme aracı da öğretmenlerin öğretim programına katı bir şekilde uyma düzeyini değil, yalnızca programın temel yaklaşımı, vizyonu, öğretmen ve öğrenciden beklenen roller, kazanımlar ve ölçme-değerlendirme durumları gibi öğretim programı boyutlarını dikkate alma düzeylerini ölçmeyi amaçlamakta olduğundan bu çalışmada bağlılık kavramı da ‘programı dikkate alma’ şeklinde tasarlanmıştır. Bu nedenle öğretim programına bağlılığın çeşitli boyutlara dayalı olarak ölçülmesi gerektiğine ilişkin düşünceler ve tartışmalar (Bu tartışmalar için Bkz. Bümen vd. 2014; Mihalic 2004; Ruiz-Promo 2005) kapsam dışında bırakılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, ülkemizde merkezîyetçi anlayışla geliştirilen ve hâlihazırda yürürlükte olan öğretim programlarının öğretmenler tarafından öğretim yılı boyunca yeteri kadar incelenip incelenmediğini ortaya koyacak bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini 2014-2015 öğretim yılında Bingöl il merkezinde görev yapan tüm öğretmenler oluşturmaktadır. Evrenin büyüklüğü dikkate alınarak örneklem alınmıştır. Tesadüfi örnekleme yoluyla 228 öğretmen seçilmiştir. Analizler; 97 erkek (% 58.1), 66 kadın (% 39.5) ve cinsiyet belirtmemiş 4 (% 1.2) öğretmen olmak üzere, 167 öğretmene ait veri aracı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin mesleki deneyimleri; 0-9 yıl (80 kişi, % 47,9), 10-19 yıl (60 kişi, % 35,9), 20-29 yıl (15 kişi, % 9), 30 yıl ve üzeri (6 kişi, % 3,6) şeklinde dağılım göstermektedir.

Ölçeğin Geliştirilme Aşamaları

Ölçek formunun hazırlanmasında belli aşamalara uyulmuştur (Tavşancıl, 2010). Tutum ölçeğinin maddeleri oluşturulurken öncelikle Giriş kısmında belirtilen, konu ile ilgili yapılmış çalışmalar ile çeşitli derslere ait öğretim programları incelenmiş, öğretmenlik yapmış bir grubun deneyimlerinden yararlanılarak elde edilmiş olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşan 34 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Ölçek, öğretmenlerin ders işlenişinde ya da planlamada öğretim programının öğelerine (kazanım, öğretim yöntem ve teknikleri vb) ne derece bağlı olduklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla oluşturulan maddeler, öğretim programının vizyon, kazanımlar, önerilen öğretim yöntem ve teknikleri, önerilen ölçme – değerlendirme etkinlikleri ile ilgili olacak şekilde düzenlenmiştir.

Olumlu ya da olumsuz olarak yazılan bütün maddeler uygulamanın yapılacağı evrende olan ancak örnekleme yer almayan bir hakem grubuna inceletilmiştir. Hakemlerin çoğunluğu tarafından uygun bulunmayan maddeler havuzdan çıkarılmıştır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra kalan maddeler rastgele sıralanmıştır. Bu şekilde oluşturulan denemelik Likert ölçeği için uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca dil ve anlatım bakımından uygunluğunu belirlemek amacıyla dil uzmanının da görüşleri alınmıştır. Son olarak, maddelerin anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla, uygulamanın yapılacağı evrenden bir grup öğretmen ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Hakemler grubu, uzman görüşleri ve hedef kitle ile yapılan görüşmeler öğretmen görüşü ve öğrencilerle yüz yüze görüşmelerden alınan geribildirimler dikkate alınarak veri toplama aracı oluşturulmuştur. Uygulamada yer verilecek madde sayısı 32 madde olarak belirlenmiştir. Yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla ölçekler uygulanmıştır.

Ölçeğin değerlendirilmesinde verilen cevaplardan en olumlu ifadeye 5, en olumsuz ifadeye 1 puan verilerek yapılmıştır. Buna göre cevaplandırma formu; “Kesinlikle Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (2)”, “Kesinlikle Katılmıyorum (1)”, şeklinde beşli Likert türünde oluşturulmuştur. Olumsuz madde köküne sahip ifadeler için ise kodlama tersten yapılmıştır.

Veri Analizi

Uygulamanın ardından eksik veya rastgele doldurulduğu tespit edilen ve doldurulmayan veri toplama araçları değerlendirme dışı bırakılarak, 167 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Ölçekte yer alacak maddeleri belirlemek için madde-toplam korelasyonu; ölçeğin geçerliği için faktör analizi; güvenirlilik için ise iç güvenirlilik katsayısı olan Cronbach Alpha kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Ölçeğe hangi maddelerin alınacağına karar verebilmek için öncelikle madde analizi yapılmıştır. Birbiriyle yüksek düzeyde ilişkili bir madde grubuna sahip olmak isteniyorsa, her bir madde, kalan madde topluluğuyla büyük ölçüde ilişkili olmalıdır. Her bir madde için bu özelliği, madde toplam korelasyonu hesaplanarak bulunabilmektedir (DeVellis, 2014). Tablo 1 madde - toplam korelasyonuna ilişkin bilgileri vermektedir. Tüm hesaplamalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğretim Programına Bağlılık Ölçeğine Ait Madde- Toplam Korelasyonları

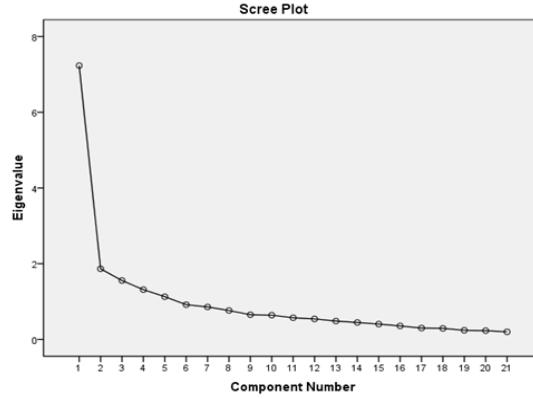
Madde No	Madde Toplam Korelasyonu	Madde No	Madde Toplam Korelasyonu	Madde No	Madde Toplam Korelasyonu	Madde No	Madde Toplam Korelasyonu
1	.043	9	.380	17	.374	25	.615
2	.529	10	.183	18	.352	26	.605
3	.459	11	.620	19	.483	27	.625
4	.454	12	.617	20	.186	28	.514
5	.538	13	.511	21	-.141	29	.150
6	.383	14	.207	22	.091	30	.498
7	.433	15	.172	23	.193	31	.310
8	.399	16	.272	24	.474	32	.330

Genel olarak madde-toplam korelasyonu .30 ve daha yukarısı olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2011) kabul edilir. Tablo 1 incelendiğinde, 1., 10., 14., 15., 16., 20., 21., 22., 23. ve 29. maddelerin yük değerlerinin .30'dan düşük olduğu görülmektedir. Bu maddeler yük değerleri düşük olduğu; 31. madde ise Cronbach Alpha güvenirlik katsayısını düşürdüğü için ölçekten çıkarılmıştır.

Çıkarılan bu maddelerden sonra, ölçeğin açıklayıcı faktör analizine karar verilmiştir. Uygulamada elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla öncelikle KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett testi değerlerine bakılmıştır. KMO değeri .866, Bartlett testi χ^2 değeri 1503.797 ($p < .05$) anlamlı bulunmuştur. KMO ve Bartlett testi sonuçları, örneklemin yeterli büyüklükte olduğu, elde edilen verilerin faktör analizi yapılmaya uygun olduğunu göstermektedir.

Yapılan faktör analizinde öncelikle özdeğeri 1 ve yukarı olan bileşenler belirlenmiştir. İlk analizde özdeğeri 1 ve yukarısı olan beş bileşen tespit edilmiştir. Faktör sayısına karar vermek için (1) bileşenlerin açıkladığı varyanslar ile bileşenlere ait özdeğerler; (2) yamaç – birikinti grafiği incelenmiştir. Buna göre birinci faktörün açıkladığı varyansın, toplam varyansın % 34.7'ünü; birinci faktöre ait özdeğerin (7.23) de ikinci faktörün özdeğerinin (1.86) 3 katından fazla olması dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2011). İkinci yöntem olarak yamaç-birikinti grafiği incelenmiştir. Yamaç-birikinti grafiğinde eğimin birinci noktadan sonra plato yaptığı görülmüştür (Şekil 1). Bu noktada faktör sayısı için kesme noktası bir olarak belirlenmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2010: 193). Bu iki noktadan hareketle, faktör sayısının 1 olmasına karar verilmiştir.

Şekil 1. ÖPBÖ Özdeğer – Faktör Grafiği

Faktör sayısı 1 olarak işaretlendikten sonra faktör analizi tekrarlanmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (Akt. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk; 2010) göre her bir değişkenin yük değerinin .32 ve üzeri değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre faktör yük değeri olarak .32 belirlenmiş ve 32. maddenin bu değer altında kaldığı görülmüştür. 32. madde çıkarıldıktan sonra kalan maddelerin tek boyuttaki .355 ile .757 arasında değişen faktör yük değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir. Tek faktörlü yapının toplam varyansın % 35.81'ini açıkladığı, özdeğerinin de 7.163 olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Ölçek Maddelerinin Faktör Analizi Sonrası Yük Değerleri

Aslask Form	Nihaî Form	Madde	Yük Değeri
M11	M9	Öğretim programının öğrenciye kazandırmak istediği tutumların neler olduğunun farkındayım.	.759
M12	M10	Öğretim programının ön gördüğü değerlerin, programın hangi boyutunda (neresinde) yer aldığını bilirim.	.757
M26	M17	Derslerde öğrencilerin aktif olabilecekleri etkinlikler planlamaya özen gösteririm.	.747
M25	M16	Kazanımların hangi öğrenme alanı (bilişsel, duyuşsal, psiko-motor) ile ilgili olduğunu ayırt ederim.	.723
M27	M18	Öğretim programının öğretmene biçtiği rolün farkındayım.	.717
M13	M11	Öğretim programının hangi değerleri kazandırmaya aracılık ettiğinin farkındayım.	.670
M2	M1	Öğrencilere verdiğim/vereceğim ödevlerin kazanımlara uygun olmasını önemserim.	.640
M5	M4	Ders etkinliklerini kazanımlara göre tasarlarım.	.638
M30	M20	Öğretim programında yer alan sembollerin hangi anlama geldiğini bilirim.	.617
M28	M19	Sınıf içi etkileşim ve işbirliğini, programın uygun gördüğü şekilde sağlarım.	.613
M3	M2	Derste kullandığım/kullanacağım yöntem ve tekniklerin, programın temel yaklaşımına uygun olmasına özen gösteririm.	.610
M24	M15	Ölçme aracı hazırlarken, kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçmeyi amaçlarım.	.599
M4	M3	Derste kullandığım/kullanacağım materyalleri, öğretim programının temel yaklaşımına göre seçerim.	.561
M19*	M14	Öğrenme-öğretme sürecinde, kazanımların birbirleri ile olan ilişkilerini önemsemem	.501
M18	M13	Ders etkinliklerini planlarken, öğretim programındaki etkinlik örneklerinden yararlanırım.	.497
M6	M5	Dönemin başında, okutacağım dersin öğretim programını	.471

		incelerim.	
M8	M7	Öğretim programının hangi temel gerekçe (genel amaç) ile okutulmakta olduğunu öğrenmeye gayret ederim.	.466
M17*	M12	Eğitim öğretim sürecini planlarken, kazanımlara ait açıklamaları okumaya gerek duymam.	.394
M7*	M6	Dönemin başında, okutulacak dersin öğretim programının incelenmesine gerek yoktur.	.371
M9*	M8	Öğretim programının öğrenciye kazandırmak istediği becerileri dikkate almam.	.349

*Tersten kodlanan maddeler

Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı.896 olarak hesaplanmıştır. Buna göre ölçeğin güvenirliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmenlerin öğretim programına bağlılıklarını belirlemek amacıyla 167 öğretmene uygulanan 32 maddelik taslak tutum ölçeğinden 20 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Nihai ölçekte yer alan maddelerden 16'sı olumlu, 4'ü ise olumsuzdur.

Madde toplam korelasyonlarına bakılarak .30'un altında kalan 10 madde ve güvenirliği düşüren 1 madde çıkarılarak ölçekte kalan madde sayısı 20 olarak belirlenmiştir. Maddeler çıkarıldıktan sonra KMO ve Bartlett testi yapılmış; buna göre örneklemin yeterli olduğu görülmüş ve faktör analizine devam edilmiştir.

Faktör analizi sonucu tek faktörlü bir yapı ortaya çıkmıştır. Tek faktörde kalan maddelerin yük değerleri .355 ile .757 arasında değişmektedir.

Bu çalışmada geliştirilen ölçeğin ileride yapılacak çalışmalarda kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca elde edilen ölçeğin literatüre de önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Geliştirilen bu ölçeğin, farklı öğretim programlarına olan bağlılığı ölçmekte kullanılabilirliği umulmaktadır. Ayrıca tek faktörlü ölçek yapısı dikkate alınarak, bu ölçek üzerinden ölçek geliştirme çalışmasına devam edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akçay, C. (2013). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Kriter Yayınevi: İstanbul.
- Arslan, A. (2008). *Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programının Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Aydemir, H. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Etkinliklerinin Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi*. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Elazığ. Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Bektaş, D. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programının ve Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi Ordu İli Örneği*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Öğretmenliği Programı, Trabzon. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Biçer, B. (2013). *Öğretmen Görüşlerine Göre Felsefe Öğretim Programı ve Uygulama Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar*. Akademik Bakış Dergisi Uluslararası Hakemli E-Dergisi, Sayı: 38, ss. 1-18. <http://www.akademikbakis.org/eskisite/38/39.pdf> Erişim: 10.06.2015.
- Butakin V. ve Özgen K. (2007). *Yeni İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programının (4. ve 5. Sınıf) Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi Diyarbakır İli Örneği*. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 8, ss. 82-94. http://www.zgefdergi.com/Makaleler/1179601532_08_09_Butakin-Ozgen.pdf Erişim: 10.06.2015.
- Bümen N. T., Çakar E. ve Yıldız D. G. (2014). Türkiye’de Öğretim Programına Bağlılık ve Bağlılığı Etkileyen Etkenler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 14 (1), ss. 203-228. <https://www.edam.com.tr/kuyeb/pdf/tr/7f47d7dda21084ce3bfb77c7cb98cabmentr.pdf> Erişim: 24.04.2015.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Caner A. ve Tertemiz N. (2010). *Uygulamayı Etkileyen Faktörler Açısından İlköğretim I. Kademe Öğretim Programları Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Sınıf Öğretmeni Görüşleri*. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. Yıl:14 Sayı:2, ss. 155-187. http://dokuman.tsadergisi.org/dergiler_pdf/2010/2010-Agustos/9.pdf Erişim: 10.06.2015.
- CSAP. (2002). *Finding the Balance: Program Fidelity and Adaptation in Substance Abuse Prevention A State-of-the-Art Review and Executive Summary*. 2002 Conference Edition. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED469354.pdf> Erişim: 10.06.2015.
- Çiftçiöğlü, R. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Kahramanmaraş. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Yirminci Basım. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- DeVellis, R. F. (2014). *Ölçek Geliştirme Kuram ve Uygulamalar*. (Çev. Edit. Tarık Totan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2010). *Fen ve Teknoloji Dersi Programının Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: VII, Sayı: 1, ss. 86-106. http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_VII/haziran_2010/2010_24_yakup_dogan.pdf Erişim: 10.06.2015.
- Durkin K., Pollack C., Star J. R. and Rittle-Johnson B. (2012). *Differences in Fidelity of Implementation Measures: What Videos and Surveys Reveal About Algebra Instruction*. SREE Spring 2012 Conference Abstract. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED530369.pdf> Erişim: 09.06.2015

- Furtak E. M., Ruiz-Promo M. A., Shemwell J. T., Ayala C. C., Brandon P. R., Shavelson R. J. and Yin Y. (2008). On the Fidelity of Implementing Embedded Formative Assessments and Its Relation to Student Learning. *Applied Measurement in Education*. Vol: 21, Issue: 4, pp. 360-389. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/08957340802347852> Erişim: 24.06.2015
- Gömleksiz M. N. ve Bulut İ. (2007). Yeni Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:32, ss. 76-88. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/hunefd/article/view/5000048532/5000045852> Erişim:10.06.2015
- Gülbaş-Çatak, Ç. (2008). *Yeni İlköğretim 1. Sınıf İlkokuma Yazma Dersi Öğretim Programı Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri-Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Muğla. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kaya N., Artvinli E. ve Bulut İ. (2008). *2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programının Uygulanma Düzeyi: 9. Sınıf Coğrafya Programı Örneği*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:11, Sayı: 19, ss. 40-59. <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c11s19/makale/c11s19m4.pdf> Erişim: 10.06.2015.
- Kimpton, R. D. (1985). Curriculum Fidelity and the Implementation Tasks Employed by Teachers: A Research Study. *Journal of Curriculum Studies*, Vol: 17 No:2, pp. 185-195. Retrieved from <http://eric.ed.gov/?q=curriculum+fidelity&pg=8&id=EJ320387> Erişim: 25.06.2015
- Malofeeva L., Daniel-Echols M. C., Xiang Z. and Epstein A. S. (2009). *Implementation Fidelity: Implications for the Numbers Plus Curriculum*. 2009 SREE Conference Abstract Template. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED524747.pdf> Erişim: 09.06.2015.
- Martin W., Strother S., Weatherholt T. and Dechaume M. (2008). *eMINTS Program Evaluation Report: An Investigation of Program Fidelity and Its Impact on Teacher Mastery and Student Achievement*. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED543155.pdf> Erişim: 06.07.2015.
- Meşin, D. (2008). *Yenilenen Altıncı Sınıf Matematik Öğretim Programının Uygulanması Sürecinde Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Sakarya. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Mihalic, S. (2004). The Importance of Implementation Fidelity. *Emotional & Behavioral Disorders in Youth*. Vol: 4, No: 4, pp. 83-105. Retrieved from http://www.blueprintsprograms.com/publications/EBDY_4-4--Mihalic.pdf Erişim: 10.06.2015.
- Mowbray C. T., Holter M. C., Teague G. B. and Bybee D. (2003). Fidelity Criteria: Development, Measurement, and Validation. *American Journal of Evaluation*, 24 (3), pp. 315-340. Retrieved from http://www.stes-apes.med.ulg.ac.be/Documents_electroniques/EVA/EVA-GEN/ELE%20EVA-GEN%207386.pdf Erişim: 25.06.2015.

- Munter C. and Garrison A. (2010). *Evaluating Math Recovery: A Case of Measuring Implementation Fidelity of an Unscripted, Cognitively-Based Intervention*. 2010 SREE Conference Abstract Template. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514663.pdf> Erişim: 10.06.2015.
- Munter C., Garrison A., Cobb P. and Cordray D. (2010). *Evaluating Math Recovery: Measuring Fidelity of Implementation*. 2010 SREE Conference Abstract Template. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514496.pdf> Erişim: 09.06.2015.
- Nelson M. C., Cordray D. S., Hulleman C. S., Darrow C. L. and Sommer E. C. (2010). *A Procedure for Assessing Fidelity of Implementation in Experiments Testing Educational Interventions*. 2010 SREE Conference Abstract Template. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED514644.pdf> Erişim: 09.06.2015
- Osmundson E., Herman J., Ringstaff C., Dai Y. and Timms M. (2012). *Measuring Fidelity of Implementation- Methodological and Conceptual Issues and Challenges*. CRESST Report 811. National Center for Research on Evaluation, Standards, and Student Testing (CRESST) Center for the Study of Evaluation (CSE) Graduate School of Education & Information Studies University of California, Los Angeles. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED528495.pdf> Erişim:09.06.2015.
- Öztürk, İ. H. (2011). Öğretmen Özerkliği Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl:10, Sayı: 35, ss. 82-99. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068373/5000063435> Erişim: 06.07.2015.
- Protheroe, N. (2008). The Impact of Fidelity of Implementation in Effective Standards-Based Instruction. *Principal September/October 2008*, pp. 38-41. Retrieved from https://www.naesp.org/resources/1/Principal/2008/S-O_p38.pdf Erişim: 30.03.2015.
- Ruiz-Promo, M. A. (2005). *A Multi-Method and Multi-Source Approach for Studying Fidelity of Implementation*. Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Montreal, Canada, pp. 1-44. Retrieved from <http://www.gwu.edu/~scale-up/documents/AERA-Implementation-Ruiz-Primo.pdf> Erişim: 25.06.2015.
- Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim Bilgisayar Dersi Öğretim Programı: Eleştirel Bir Bakış ve Uygulamada Yaşanan Sorunlar. *Eurasian Journal of Educational Research*, Sayı: 29, ss. 99-111. http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/yayin/Seferoglu_EJER-2007_Bilgisayar-Dersi-Programi.pdf Erişim: 10.06.2015.
- Songer N. B. and Gotwals A. W. (2005). *Fidelity of Implementation in Three Sequential Curricular Units*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Education Research Association, Montreal, Canada In 56.021 Fidelity of Implementation in Quasi-Experimental Designs: Four Studies of Science Curriculum Materials and Diversity. Pp. 1-20. Retrieved from <http://www.biokids.umich.edu/about/papers/songergotwals.fidelity05.pdf> Erişim: 09.06.2015.
- Tanataş Yılmaz, D. (2010). *İlköğretim Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi Öğretim Programının Uygulanmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri Malatya İli Örneği*. İnönü

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Malatya. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Taşçı, Ş. (2011). *Fizik Öğretim Programının Uygulanmasının Değerlendirilmesi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Anabilim Dalı Fizik Eğitimi Bilim Dalı, Trabzon. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Vartuli S. and Rohs J. (2009). Assurance of Outcome Evaluation: Curriculum Fidelity. *Journal of Research in Childhood Education*. Vol: 23, No: 4, pp. 502-512. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02568540909594677> Erişim: 10.06.2015.

Weiland C., Eidelman H. and Yoshikawa, H. (2011). *A Regression Discontinuity Analysis of the Impact of Building Blocks in an Urban Public Prekindergarten Program and Associations between Fidelity-to-Curriculum and Child Outcomes*. SREE Fall 2011 Conference Abstract Template. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED528500.pdf> Erişim: 10.06.2015.

Woolley M. E., Rose R. A., Mercado M. and Orthner D. K. (2013). Teachers Teaching Differently: A Qualitative Study of Implementation Fidelity to Professional Development. *Journal of Education and Training Studies*, Vol. 1, No. 1 April, pp. 55-68. Retrieved from <http://redfame.com/journal/index.php/jets/article/view/48/37> Erişim: 10.06.2015.

Yazıcılar Ü. ve Bümen N. T. (2015). *Öğretmenlerin Öğretim Programlarını Uyarlama Süreci Üzerine Kuramsal Bir İnceleme*. 24. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi “Herkes İçin Sürdürülebilir Eğitim” Niğde, 16-18 Nisan 2015, Bildiri Özetleri Kitapçığı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, ss. 107-108.

Zengin, M. (2010). Yeni İlköğretim DKAB Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: XII, Sayı: 22, ss. 121-160. <http://www.ifdergisi.sakarya.edu.tr/article/viewFile/1052000034/1052000033> Erişim: 10.06.2015.